

1955 הכובש של הושיעטאן

העולם הזה

רחוב גליקסון 8, תל-אביב, טלפון 26785, ת.ד. 136. מען למברקים: "עולמפרס". המוציא לאור: העולם הזה בע"מ. דפוס משה שהם בע"מ, ת"א, טל. 62239, ההפצה: דוד טופל ובניו, תל-אביב. המערכת איננה אחראית לחובן המודעות.

עורך הראשי: אורי אבנרי	עורך כיתוב: סילבי קשת
ראש המערכת: שלום כהן	כתב בכיר: אלי תבור
עורכי-משנה: דוב איתן, אורי סלע	עורך המערכת: אריה קרו

העתון הנקרא ביותר במדינה

1950 לולינית הזירהמרון

1956 עסקי סחר ועמום

לפני שבוע שנים בדיוק ישבו חצי תריסר אנשים בדירתו של יעקוב גל, העתונאי-הכוכב המנוח, בשרות חוץ בתל-אביב, ודנו על נושא שרתק אותם מאד: כיצד לעצב את דמותו החדשה של שבועון בשם העולם הזה, שרכשוהו זה עתה במחיר 5400 לירות. האמביציות של כל הנוכחים באותה פגישה היו צנועות למדי. הם רצו ליצור עתון שיהיה בלתי-תלוי, בלתי-מפלגתי ודובר-אמת. והם רצו שהעתון יהיה טוב. כך החלה הקאריירה המוררה של העולם הזה החדש, עתון שהרחיק לכת הרבה יותר מכפי שקיוו מייסדיו, ושאינן דומה לו — כך נזמה לי — בעולם כולו.

★ ★ ★

התקופה הראשונה של העתון החדש היתה מוקדשת לביצוע מהפכה עתונאית גרידא. המהפכה האחרונה בעתונות העברית התחוללה בראשית שנת 1948, עלייתו אנשי לח"י שעלו אז מן המתחמת. מתוך הנחה (נכונה) שעתוני הבוקר והערב גם יחד משעממים עד אין גבול, הוציאו עתונאים-הרבים בשם מברק, שהצטיין במתכונת חדשה לגמרי. שבוורק מת כעבור כמה חודשים. אולם לפני כן הועתקה שיטתו ומתכונתו במדויק על-ידי ד"ר עזריאל קרליבך המנוח, שיסד אז את מעריב, ועל-ידי יריביו, עורכי ידיעות אחרונות המחודש.

אולם זו היתה רק מהפכה חלקית. היא לא שינתה את השפה העברית, שהיתה כבדה ומסורבלת מדי לצורכי עתונות חדישה. היא לא השכיחה להחליף נושאים מופשטים יבשים בתאורים אנושיים חיים. בעיקרה דבקה עדיין במסורת עתונאית שאבד עליה הכלת. העולם הזה החדש יצר את המהפכה השנייה. בעוד שעתוני הבוקר בארץ עשויים גם כיום לפי השיטה הגרמנית, שהיא המשעממת ביותר בעולם, הסתמך שבועון זה על השיטה האנגלו-סאכסית. הוא יצר שפה עתונאית עברית חדשה, שינה לחלוטין את מהות הכותרת, החזיר את חשיבות התמונה. ומעל לכל: הוא שם את האדם החי במרכז הסיפור. קורא שאינו זוכר מה היתה צורת העתונות בארץ לפני שבוע שנים בלבד, אינו יכול להבין מה עצומה היתה השפעת העולם הזה החדש על שאר עתוני המדינה. לא זה בלבד שכל השבועונים — ישנים וחדשים — החלו מעתיקים את מתכונת העולם הזה עד לפסיק האחרון, אלא גם העתונות היומית השתנתה בצבצב גובר והולך בכיוון זה.

★ ★ ★

מי שמעלעל כיום בכרכי העולם הזה של אותן השנים, או מעיף אפילו מבט חסוף בשערי העתון מאותה תקופה, יכול להיווכח כיצד נדחף העולם הזה, כמעט בעל כורחו, לצעוד את הצעד השני, שהפך אותו לכוח ציבורי והפקיד בידו עמדת-כוח שלא חלמנו עליה מראש.

עוד בראשית דרכה הציבה המערכת לעצמה את העקרון ששום דבר בעולם ובמדינה אינו קדוש יותר מן האמת. בעבודתם היומיומית נתקלו כתביה וחוקריה בליקויים ובגילויי שחיתות. הם כתבו עליהם בגלוי-לב. ללא התלהבות אך גם ללא רתיעה. איש לא הטיל ספק שהדברים היו דברי אמת. איש לא העז מעולם להעמידם למבחן משפטי. המסקנה הגיונית היתה לחקן את הליקויים ולסלק את נושאי-השחיתות. הדבר היה קל, כי באותם הימים עוד היו הגילויים בדרג נמוך ונגעו באנשים פחות חשובים. אלא שהדבר לא נעשה. בכל פעם שתפסו חוקרינו אדם בקלקלתו, התלכדו השלטון כולו להגנתו. תופעה זו אמרה דרשני. אנחנו דרשנו אותה.

וכך הגענו, על פי העקבות, מן הקל אל הכבד. מאנשים קטנים, בשולי הזירה הפוליטית, התקרבו יותר ויותר למרכז המעגל. חקירות-ענק, מן הסוג שנערכו נגד משטר החושים, צמרת המשטרה, עסקי המעסקנים הרתיים ומשתמטי קרן המגן, החלו תופסים מקום גדול מאד בעתון. כל אחד ממעסי-הגילויים האלה הפך למאורע מרכזי בחיים הציבוריים של הארץ. לא התלהבנו לתפקיד זה מעולם. הוא נפל בהלקנו בעל כורחנו, כתוצאה ממצב יחיד-במינו השורר בישראל: הקנוגיה של כל המפלגות להתעלם זו משחיתות רעותה, תמורת חלוקת השלל לפי מפתח. העולם הזה נאלץ למלא את התפקיד שהופקר על-ידי המפלגות.

★ ★ ★

אולם העולם הזה לא יכול היה להסתפק בגילויי השחיתות לשמם. בלית ברירה היה נאלץ לחפש את השרשים. הוא שאל את עצמו מה גרם להתרסקותו המוסרית ולאפסותו הפוליטית של המשטר הקיים. הוא לא רצה ולא יכול להסתפק בגילויי סימפטומים. הוא רצה למצוא את מקורות המחלה.

כך החל העולם הזה, בעיקר בשנה האחרונה, להתעמק יותר ויותר בעצמות מדיניות ורעיוניות יסודיות. בה בשעה שאנשים צעירים ומבריקים, ביניהם אלופים מזהירים לשעבר, חזרו כתוכים על כל הפיספוסים המוסכמים, החל העולם הזה, תוך ניתוח העובדות השוטפות, לחשוף את שרשי המציאות הלאומית. הוא החל שואל שאלות שלא נשאלו מזה שנים רבות על שום במה אחרת — מה מקומה של המדינה במרחב הערבי? מה מקומה בעולם היהודי? לאן מוביל משק המענק והשגור? מה הם יסודות מערכת הבסחון? זה היה הצעד השלישי. השבועון, שהחל את דרכו כעתון-חדשות, ושנטל על עצמו את תפקידו של עתון-גילויים, הפך למכשיר של שינוי-ערכים רעיוני. בתור שכזה הגיע שמעו הרחק מעבר לגבולות המדינה.

בניקורי הקצר בחוף-לארץ בחודש שעבר, בפגישות עם מדינאים ועורכים בארבע ארצות אירופיות, מצאתי כי אצל מספר מפתיע מהם העולם הזה (שכל-כך קשה לבטא את שמו בשפה לועזית) הוא מושג מוכר. אפילו אצל אלה מהם שקיבלו את פני על-פי המלצה רשמית, מצאתי כי שמו של העולם הזה עצמו הוא ההמלצה הטובה ביותר.

★ ★ ★

מבחינה ציבורית ומבחינה עתונאית, העולם הזה עודנו בראשית דרכו. אני רוצה לאחל לך, לחברי במערכת ולעצמי רק איחול אחד: שלעולם לא יגיע היום בו יגיד העולם הזה: "הגעתי אל המטרה, מעתה אין עוד צורך בשינויים ובהתפתחות נוספת".

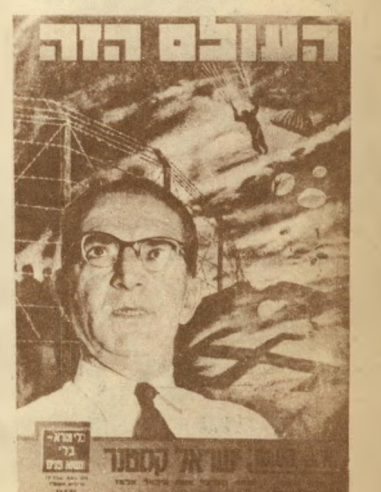
1951 איבון דהקארלו בישראל

1956 מיניץ: דת או ביזנס?

1956 הסיבוב השני

1954 אישהשנה קסטור